

Palontorjuntatekniikan kehitysryhmä

Suunnitelmallinen palontorjuntatekniikan ylläpito

TEKSTI 2023: Palontorjuntatekniikan kehitystyöryhmä

Toimintamallit: Suunnitelmallinen palontorjuntatekniikan ylläpito

ULKOASU JA TAITTO: Kimmo Kaisto

KUVAT: Shutterstock, iStock

JULKAISIJA
Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEK
Ratamestarinkatu 11, 00520 Helsinki
Puhelin (09) 476 112
spekinfo@spek.fi
www.spek.fi

Sisällysluettelo

Johdanto	4
Toimintamalli	6
Suunnitelmallisuus ja dokumentaatio	8

Toimintamallit

Toimintamallit on tarkoitettu suunnittelijoille työvälineeksi riskienhallintaan sekä hankintoihin osallistuville tahoille ja alan asiantuntijoille ohjaavaan toimintaan, jotta uutta teknologiaa käyttävien sovelluskohteiden riskit sekä kehitystarpeet paloturvallisuudessa tunnistettaisiin. Palontorjunta on kokonaisuus, joka muodostuu perinteisen palontorjuntatekniikan lisäksi, riskienhallinnasta ja ennakoivista toimenpiteistä. Toimintamalleihin koottu tieto on tarkoitettu alan toimijoille yleiseen laadun kehittämiseen, jotta haasteisiin pystytään vastaamaan ja ehkäisemään tulipaloja.

Palontorjuntatekniikan kehitysryhmä

Palontorjuntatekniikan kehitysryhmä on asiantuntijaryhmä, jonka jäsenten yhteisenä tavoitteena on edistää turvallisuutta sekä kehittää palontorjuntatekniikan ylläpitoa, laatua ja teknisiä mahdollisuuksia. Ryhmään kuuluu alan asiantuntijoita sekä palontorjuntaan liittyvien teknisten yhdistysten ja paloturvallisuuden organisaatioiden edustajia.

Ryhmän julkaisemat toimintamallit ovat yleisiä neuvoa antavaksi tueksi ja informatiiviseen käyttötarkoitukseen kohdistettuja malleja, joista löytyy tarvittavia tietoja palontorjuntatekniikan parissa työskenteleville sekä alalla toimiville tahoille.

Johdanto

Suunnitelmallinen palontorjuntatekniikan ylläpito

Tämän toimintamallin tarkoituksena on täydentää SPEKin julkaisemia palontorjuntatekniikan laitteistojen kunnossapito-ohjelman ja paikantamiskaavioiden laadintaa koskevia oppaita sekä nostaa esille suunnitelmallisuuden merkitystä hyvässä ylläpidossa. Hyvää ylläpitoa on, kun laitteiston ylläpitoa ja käyttöä koskevat tiedot ovat koottuina ja päivitettyinä sekä koko henkilökunta on perehtynyt riittävällä tasolla suunnitelmiin ja harjoitellut toimintaa palotilanteissa.

Palontorjuntatekniikka ylläpidetään – miksi?

Tulipalo on aina vaarallinen. Se vaarantaa omaisuuden lisäksi ihmishenkiä sekä toiminnan jatkuvuuden.

Palo halutaan havaita ja sammuttaa aina mahdollisimman aikaisessa vaiheessa, jotta vahingot jäisivät mahdollisimman pieniksi. Tavoitteena kunkin kohteen turvallisuuskulttuurissa on oltava yhteinen tavoite ennakoida riskejä ja estää paloa syttymästä.

Paloturvallisuus on kokonaisuus, jossa teknisten ratkaisujen lisäksi tuetaan ihmisten toimintamahdollisuuksia lisäämällä turvallista toiminta-aikaa. Tulipalo etenee nopeasti ja tilanteen hallintaan tarvitaan paloilmoitin, poistumishälytys- ja turvakuulutusjärjestelmä, automaattinen sammutuslaitteisto sekä savunpoisto. Tämän lisäksi tarvitaan hyvin koulutettu henkilöstö toimimaan palotilanteissa.

Omistajan ja haltijan tehtäviin kuuluvat turvallisuussuunnittelu, henkilökunnan kouluttaminen, perehdyttäminen sekä tiedon jakaminen tarvittavilta osin kaikille eri osapuolille. Palontorjuntatekniikan on oltava kohteeseen soveltuva ja asianmukaisesti toteutettu sekä toimittava luotettavasti. Laitteistojen yhteensovittamisen tulee perustua kohteen sekä riskien arviointiin ja laitteiden soveltuvuuteen.

Laitteistojen asianmukaisuus on aina pystyttävä varmistamaan. Kunnossapito koostuu kaikista kohteen eliniän aikaisista teknisistä, hallinnollisista ja liikkeenjohdollisista toimenpiteistä, joiden tarkoituksena on ylläpitää tai palautta kohteen toimintakyky sellaiseksi, että kohde pystyy suorittamaan vaaditun toiminnon.

Sähköasennukset, sammutuslaitteistot ja paloilmoittimet ovat säännöllisen tarkastuksen alaisia laitteistoja, joiden tarkastuttamisesta vastaa kiinteistön omistaja ja haltija. Laitteiden ja -asennusten oikea sijoitus, käyttö ja ylläpito ovat keskeisiä turvallisuusasioita kunkin rakennuksen käytössä.

Pelastuslain (379/2011) 12 §:n mukaan laitteet on pidettävä toimintakuntoisena ja huollettava sekä tarkastettava asianmukaisesti. Vastuu huollosta ja ylläpidosta on kiinteistön haltijalla/omistajalla. Kunnossapidosta huolehtimisesta vastaavat pelastuslain 12 §:n nojalla rakennuksen omistaja ja haltija. Palontorjunnan laitteistojen yhteydessä on aina huomioitava, että laitteiston asianmukainen kunto on pystyttävä varmistamaan.

Asianmukainen dokumentointi

Asianmukainen dokumentointi helpottaa laitteiston käyttöönottoa ja ylläpitoa sekä auttaa eri toimijoita ymmärtämään laitteistokokonaisuuden toiminnan, jotta vaadittu asianmukainen toiminta voidaan aina varmistaa.

Mikäli suunnitteluasiakirjoista ei eri osapuolille käy riittävän selväksi, mitkä ovat olleet suunnittelun perusteet ja kuinka laitteistokokonaisuus tai ohjaukset on toteutettu niin usein käyttöönoton tai viimeistään ylläpidon aikana havaitaan toimintavarmuuteen kohdistuvia puutteita.

Suunnittelijalla on erityisen tärkeä asema laitteistoja koskevien tietojen jalkauttamisessa ja siinä, että laitteistoa koskevat tiedot ovat riittävän kattavat ja käyttäjän ymmärrettävissä. Käytön aikana vastuu paloturvallisuudesta ja osaamisen sekä laadittujen suunnitelmien päivittämisestä on omistaja- ja haltijataholla ja tätä vastuuta ei voida ulkoistaa vaikka tehtäviä jaettaisiin kunnossapito-ohjelmassa.

Laitteistojen ylläpitoon on saatavilla päivitettyjä oppaita osoitteessa: spek.fi/oppaat

Lisää kehitysryhmän materiaaleja: palontorjuntatekniikka.fi

Paloilmoittimen paikantamiskaavioiden laadinta

Palontorjuntatekniikkalaitteiston kunnossapito-ohjelman laadintaos

Toimintamalli: Suunnitelmallisuus palontorjuntatekniikan ylläpidossa

Palontorjuntatekniikan laitteistojen ylläpidossa on varmistettava, että seuraavat suunnitelmat ovat laadittuina ja pidettynä ajan tasalla sekä henkilökunta perehdytetty riittävällä tasolla kuhunkin työtehtävään liittyen paloturvallisuuteen ja laitteiden käyttöön:

Suunnitelmat:

Pelastussuunnitelma

- toimenpiteet vaaratilanteiden ehkäisemiseksi ja ohjeet toiminnasta
- turvallisuushenkilöstö, sen varaaminen ja kouluttaminen

Kiinteistönpitokirja/huoltokirja

- rakennusosien, järjestelmien ja laitteiden (ml. alkusammutuskalusto) arvioidut kunnossapitajaksot
- kunnossapitosuunnitelmat sekä toteutuneet korjaus- ja muutostyöhankkeet

Perehdytysuunnitelma

- Suunnitelmat jalkautetaan käytäntöön ja eri osapuolten osaamista päivitetään

Laitteistoa koskevat tiedot:

Tietokortti

- Kerätään hallitusti laitteistoja koskevat perustiedot yhteen paikkaan. Toimii tiivistyksenä käytössä olevista palontorjuntatekniikan asennuksista.

Kohdekortti

- Laaditaan pelastuslaitoksen operatiivisen toiminnan tueksi. Kohdekortista tulee esittää perustiedot laitteistosta ja hallintalaitteista sekä muista turvallisuuteen liittyvistä järjestelyistä.

Laitteistotiedot ja kaaviot

- Kustakin laitteistosta löytyy toiminnankuvaus, mitoitus tiedot sekä kuvaus laitteistokokonaisuudesta sekä laitteistoyhteyksistä niin palontorjuntatekniikan kuin myös muun talotekniikan välillä.

Paikantamiskaaviot

- Asiakirja paloilmittimella, joka auttaa paikantamaan kiinteistöstä paloilmoituksen antaneen laitteen ja opastaa kulkureitin sen luo.
- Hoito- ja huolto-ohjelma.
- Ohjeet koestuksista sekä hoitoon ja huoltoon liittyvistä säännöllisistä koestuksista ja hoitotoimenpiteistä.

Kunnossapito-ohjelma

- Järjestelmän päivittäistä käyttöä sekä huoltoa käsittelevä asiakirja, jossa jaetaan myös ylläpitoon liittyvät tehtävät eri osapuolten välillä.

Käyttöohjeet

- Laitteistokohtaiset ohjeet, joiden avulla laitteiston hoitaja pystyy käyttämään kutakin laitteistoa ja keskusta sekä kohteen oma henkilökunta tai ulkopuoliset toimijat, kuten pelastuslaitoksen edustaja tai tarkastaja, pystyvät tarvittavalla tasolla käyttämään laitteita.

Kunnossapitopäiväkirja

- Laitteistolle tehdyistä tarkastuksista, koestuksista ja hoitotoimenpiteistä pidetään kunnossapitopäiväkirjaa.

Toimintaohjeet

- Jokainen henkilökunnasta ja ulkopuolisista toimijoista tietää miten toimitaan eri hälytystilanteissa pelastussuunnitelman sekä harjoiteltujen toimenpiteiden mukaisesti .
- Poikkeavan tilanteen suunnitelma.
- Jokainen tietää oman roolinsa ja tarvittavat toimenpiteet, kun esimerkiksi palontorjuntatekniikan laitteisto on huoltotöiden tai irtikytkentöjen takia osittain tai kokonaan toimintakyvyttömänä.

Harjoitukset

- Harjoitellaan hälytystilanteessa tarvittavaa toimintaa, kuten poistumista, alkusammutusta, ensiapua, ihmisten ohjaamista ja riittävällä tasolla perehdytään laitteistojen toimintaan ja käyttöön.

Osapuolet

Laitteistojen käyttöön liittyy monta roolia. Palotilanteessa laitteiston hoitaja ei voi toimia yksin vaan hän tarvitsee koko henkilökunnan tukea niin ennakoivassa paloturvallisuudessa ja ylläpidossa kuin myös ihmisten ohjaamisessa ja pelastamisessa, kun on hälytystilanne. Jokaisen osapuolen, myös ulkopuolisten toimijoiden kanssa on määriteltävä kunnossapito-ohjelmaan tehtävät ja vastuut sekä varmistaa jokaisen henkilön perehdytys, jonka on suunniteltu käyttävän laitteistoa. Laitteistoja käyttää ensisijaisesti vain kohteen ja laitteistokohtaisen perehdytyksen saanut henkilö. Muu henkilökuntaa auttaa kuitenkin palon paikantamisessa ja riittävän nopeassa palon pysäyttämisessä.

Omistaja- ja haltijataho sekä toiminnanharjoittaja

- Paloilmoittimen haltija on yhteisö, yritys tai luonnollinen henkilö, jolla on hallintaoikeus paloilmoittimeen.
- Hän vastaa, että laitteet ovat jatkuvasti käyttökunnossa ja että ne koestetaan ja huolletaan säännöllisesti asiantuntevasti huolto- ja kunnossapito-ohjelman mukaisesti sekä käytössä noudatetaan huolellisuutta ja laitteistojen käyttöön saadaan tarvittava perehdytys.

Turvallisuusorganisaatio

- Muu turvallisuusorganisaatio auttaa hälytystilanteen hallinnassa, paloturvallisuuden ylläpidossa, ennakoivassa palontorjunnassa sekä ja hälytystilanteessa pelastamisessa ja ihmisten ohjaamisessa ennakoivassa. Lisäksi muu organisaatio auttaa laitteiston hoitajaa arvioimaan laitteistojen huolto ja päivitystarvetta.

Laitteistokohtainen hoitaja ja varahenkilö

- Kullekin palontorjuntatekniikan laitteistolle nimetään laitteiston hoitaja ja varahenkilö, jotka toimivat laitteistokohtaisina asiantuntijoina ja yhteyshenkilöine. He myös huolehtivat kunnossapito-ohjelman mukaisten toimenpiteiden toteutumisesta.

Ulkopuolinen huoltoliike tai päivitys

- Kunnossapito-ohjelmissa sovitaan tehtävistä ja haltijataho vastaa sopimuksista ja että kunnossapito-ohjelman mukaiset toimenpiteet on sovittu eri osapuolten kesken ja jokainen saa tarvittavan perehdytyksen laitteistojen käyttöön.

Muun henkilökunnan osaaminen

- Muun henkilökunnan on riittävällä tasolla osattava toimia hälytystilanteessa. Laitteiston käytön kannalta on tärkeää, että jokainen osaisi paikantaa hälytyksen sijainnin ja tehdä tarvittaessa alkusammutustoimenpiteitä.

Suunnitelmallisuus ja dokumentaatio

Hyvä ylläpito rakentuu kohde- ja laitteistokohtaisesti laadituista suunnitelmista ja toimintaohjeista. Hyvien suunnitelmien lisäksi koko henkilökunta tulee perehdyttää paloturvallisuuteen ja laitteiden käyttöön riittävällä tasolla.

Hallitussa ylläpidossa ja suunnitelmien kokonaisuudessa pelastussuunnitelma, laitteiston kunnossapito-ohjelma sekä hoito- ja huolto-ohjelma muodostavat toisiaan täydentävän kokonaisuuden. Hallittu ylläpito auttaa laitteiston elinkaaren aikana vastaan tulevista ongelmista. Laitteistojen toiminnan kannalta oleellista on, että niitä huolletaan asianmukaisesti ja koulutettu henkilökunta osaa toimia eri tilanteissa ja löytää tarvittavat ohjeet.

Perehdyttäminen

Aktiivinen paloturvallisuuteen perehdyttäminen ja kouluttaminen on ensisijaisen tärkeää, jotta haluttu tavoite turvajärjestelyissä saavutetaan. Teknisten ratkaisujen lisäksi tarvitaan suunnittelua ja toiminnallinen suunnitelma siihen, miten palotilanteessa toimitaan, kuinka tieto välitetään tarvittaville tahoille ja mitä vaaran uhatessa voidaan turvallisesti tehdä. Liian myöhäinen palon tunnistaminen heikentää merkittävästi toiminta-aikaa palotilanteessa.

Henkilökunnan asianmukainen toiminta ja osaaminen palotilanteissa voi olla hyvin ratkaiseva tekijä vahinkojen estämiseksi. Tämän vuoksi osaamisen ylläpitämiseen ja kehittämiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Kohteet on varustettava asianmukaisella alkusammutuskalustolla. Kaluston käyttöä ja toimintaa palotilanteessa tulee harjoitella säännöllisesti. Paloturvallisuuden toteutumista edesauttavat merkittävästi säännöllinen harjoittelu sekä suunnitelmien päivittäminen myös pelastuslaitoksen kanssa.

Hoito- ja huoltotyöt

Laitteistoilla on oltava asiansa osaava koulutettu laitteiston hoitaja ja kukin laitteistot on pidettävä toimintakuntoisena ja huollettava asianmukaisesti. Tehtäessä ylläpitotöitä on varmistettava, että käytettävät työmenetelmät ovat turvallisia ja kulkureitit asianmukaisia. Tällöin on tiedostettu kohteiden erityisluonne ja poikkeukselliset riskit.

Huolto- ja kunnossapitotöitä tekevien henkilöiden tulee olla ammattitaitoisia ja heillä tulee olla tarvittavat tiedot ja taidot sekä pätevyudet kuhunkin työtehtävään. Tehtävien tulee suunnittelussa määräytyä kussakin kohteessa hoitajien ja muun ylläpitoon osallistuvan organisaation teknisen osaamisen mukaan.

Huoltotöitä, jotka ovat tekniseltä vaativuudeltaan rinnastettavissa uuden laitteiston asennustöihin tai laitteiston laajennus-, muutos- tai korjaustöitä, jotka vaikuttavat laitteiston valvonnan tai suojauksen laajuuteen tai kattavuuteen, saa toteuttaa vain tarvittavat pätevyudet omaava Tukesin rekisteriin ilmoitettu asennus- ja huoltotoimintaa harjoittava liike.

Tehtävien määrittely ja vastuunjako tulee kussakin kohteessa tehdä laitteistokohtaisten vastuuhenkilöiden ja muun ylläpitoon osallistuvan organisaation tai ulkopuolisen tahon teknisen osaamisen mukaan.

Työturvallisuus

Laitteistot pysyvät hyvässä käyttökunnossa, kun niitä huolletaan määräajoin ja asiantuntevasti kunnossapito-ohjelman mukaisesti. Ylläpidon kannalta tulee myös arvioitava mahdollisuutta toteuttaa turvallisesti huoltotoimenpiteitä. Esimerkiksi hankalassa paikassa oleva ilmaisin, korkea katto, pimeys, putoamisvaara tikkailta putoamisen tai kulkusiltojen puuttumisen takia voivat vaikeuttaa huoltoa. Laitteistoja tulee ylläpitää, ja haastavat olosuhteet eivät saa olla huoltamisen este. Teknisten ratkaisuiden lisäksi on suunniteltava turvallisen työskentelyn edellytykset. Huollon tekijälle on annettava tarvittavat tiedot ja kohdekohtainen perehdytys, jotta hän pystyy turvallisesti toimimaan tehtävässään.

Koestuksilla varmistetaan, että palo ja vikaohjelmat sekä valvontailmoitukset toimivat ja laitteisto on toimintavalmis. **Hoitotoimenpiteillä** varmistetaan, että laitteisto on toimintavalmiina ja sen luotettavuus on korkea koetus- ja hoitajaksojen välillä. Hoitotoimenpiteiden yhteydessä arvioidaan myös laitteiston eri komponenttien huollon tarve. **Huoltotoimenpiteillä** ylläpidetään laitteiston luotettavuus ja varmistetaan sen häiriötön toiminta koko käyttöajan ajan. Kunkin toimenpiteen tekijällä on oltava riittävä osaaminen, taidot ja pätevyudet kuhunkin tehtävään.

Hoito- ja huoltotöissä on huomioitava aina kohde- ja laitteistokohtainen perehdytys, jotta kyseisen laitteiston kanssa voidaan toimia oikein ilman, että aiheutetaan riskejä kohteen turvallisuudelle taikka laitteiston toiminnalle.

Hoitajan ei ole esimerkiksi syytä ryhtyä tekemään ilman ulkopuolista apua seuraavia huoltotöitä:

- Sähköasennustyö
- Valvonnan lisääminen / muuttaminen (suuttimet/ilmaisimet)
- Painesäiliöihin liittyvät työt
- Ilmoituksiin liittyvät ohjelmalliset muutokset tai muut toimintaan vaikuttavat ohjelmoinnit

Hyvät suunnitelmat toimivat paloturvallisuuden ja ylläpidon kivijalkana

Hyvin toteutetun palontorjunnan kokonaisuuden edellytyksenä on **pelastussuunnitelma** ja kunnossapito-ohjelma. Pelastussuunnitelma laaditaan turvallisuuden varmistamiseksi rakennuksessa. Pelastussuunnitelma on aina kohdekohtainen suunnitelma, jonka tarkoitus ennakoita mahdollisia kohteen toiminnasta ja käytöstä aiheutuvia riskejä ja ennaltaehkäistä riskejä toteutumasta. Pelastussuunnitelma on syytä laatia siten, että jokainen kiinteistössä asuva, toimiva tai vieraileva henkilö ymmärtää siihen kirjattujen asioiden vaikutukset turvallisuudelle ja löytää siitä tarvitsemansa tiedot. Pelastussuunnitelmasta vastaa rakennuksen omistaja- ja haltijataho, jonka on huolehdittava siitä, että pelastussuunnitelmaan on kirjattu menettelyohjeet siitä, kuinka turvallisuusorganisaation ja henkilöstön tulee toimia paloilmoittimen ja sammutuslaitteiston toimiessa.

Kunnossapitoon liittyvät tiedot ja erityisesti hoito- ja huolto-ohjelmat liitetään kiinteistön huoltokirjaan. **Huoltokirjassa** on esitettävä rakennusosien, järjestelmien ja laitteiden arvioitujen kunnossapitokaksot sekä rakennusosien, järjestelmien ja laitteiden käyttöiät, kunnossapitosuunnitelma sekä toteutuneet korjaus- ja muutostyöhankkeet.

Laitteistoilla on oltava **kunnossapito-ohjelma**, joka on järjestelmän päivittäistä käyttöä sekä huoltoa käsittelevä asiakirja, jonka ylläpidosta vastaa haltija. Hyvä kunnossapito-ohjelma palvelee kiinteistön edustajia paloilmoittimen käytössä ja valvonnassa normaaliaikana sekä ongelmatapauksissa. Kohteeseen laadittua kunnossapito-ohjelmaa tulee noudattaa. Kunnossapito-ohjelman laadinnasta ja sen ylläpidosta vastaa rakennuksen omistaja- ja haltija ja toiminnanharjoittaja.

Kunnossapito-ohjelmaan rakentuu **hoito- ja huolto-ohjelmasta**, joka sisältää ohjeet koestuksista sekä hoitoon ja huoltoon liittyvistä säännöllisistä koestuksista ja hoitotoimenpiteistä. Hoito- ja huolto-ohjelma toimitetaan laitteistokohtaisesti asennustodistuksen liitteenä. Laitteet on jatkuvasti pidettävä käyttökunnossa ja niitä huolletaan laitetoimittajan hoito- ja huolto-ohjeiden mukaisesti.

Hoito- ja huolto-ohjelman laadinnassa tavoitteena on, että se on yksityiskohtainen ja selkeä sekä, että siinä esitetyt koestukset sekä hoitoon ja huoltoon liittyvät toimenpiteet voidaan toteuttaa ja koko laitteisto tulee huollettua ja tarkastettua määriteltyjen määräaikaisten puitteissa. Näillä huoltotoimenpiteillä ylläpidetään laitteiston luotettavuutta ja varmistetaan häiriötön toiminta koko sen käyttöajan ajan. Laitteistolle tehdyistä koestuksista ja hoitotoimenpiteistä sekä huoltotoimenpiteistä pidetään **kunnossapitopäiväkirjaa**.

Kunnossapito-ohjelmassa on oltava esitettyinä tarvittavat menettelyt, mikäli laitteisto on toimintakyvytön, jotta riittävä turvallisuustaso voidaan laitteiston vajaatoiminnan aikanakin

varmistamaan. Kunnossapito-ohjelmassa on oltava löydettävissä ennalta laadittu **toimenpidesuunnitelma poikkeustilanteiden** varalle, että kaikki kohteessa toimivat henkilöt saavat tilanteen vaatimat tiedot ja toimintaohjeet. Laitteiston hoitajalla on erittäin tärkeä rooli tilanteen ohjaamisessa.

Kun esimerkiksi irtikytkentöjä tehdään, järjestetään ja sovitaan korvaavat toimenpiteet, jotka on määritelty kunnossapito-ohjelmassa sekä poikkeavan tilanteen toimintasuunnitelmassa. Suunnitelmissa on myös esitettävä irtikytkennän kesto, laajuus ja kuka kytkee irti ja kuka palauttaa takaisin normaalitilaan. Laitteistovastaavan on kuitenkin oltava aina tietoinen laitteiston tilasta. Laitteiston ollessa toimintakyvytön tai muissa poikkeustilan tapauksissa kuten pitkäaikaisissa irtikytkennöissä on laitteiston vajaatoiminta korvattava muilla, pelastussuunnitelmassa esitetyillä, viranomaisen määräämillä menettelyillä. Hoitajan on valvottava paloilmoitimen irtikytkentöjä ja huolehdittava niiden merkinnät päiväkirjaan.

Laitteistotietojen kokoaminen

Palontorjuntatekniikan laitteistojen tiedot on hyvä kerätä yhteen paikkaan ja niin, että ne ovat aina saatavilla ja henkilökunta tietää mistä materiaalin löytää. Yksi tapa koota tiedot, on laatia laitteistokokonaisuudesta **tietokortti**. Yksi tietokortin malli on esitetty kunnossapito-ohjelman laadintaoppaan **liitteenä**. **Tietokortti toimii** tiivistyksenä käytössä olevista palontorjuntatekniikan asennuksista.

Kohdekortti laaditaan pelastuslaitoksen operatiivisen toiminnan tueksi. Kohdekortista tulee esittää perustiedot laitteistosta, joiden avulla pelastuslaitos pystyy muodostamaan yleiskuvan kohteesta ja sen järjestelyistä sekä löytää helposti laitteistot, jotka ovat tarkoitettu pelastuslaitoksen käyttöön. Kohdekortti koostuu kahdesta dokumentista: kohdepiirroksesta sekä kohdekortin etulehdestä, johon kerätään laitteistoja koskevat tiedot. Täytetty kohdekorttilomake ja kohdepiirustus toimitetaan pelastuslaitokselle sähköpostilla. Kohdekortin ja kohdepiirustuksen tiedot on pidettävä ajan tasalla ja muuttuneet tiedot on ilmoitettava pelastuslaitokselle.

Perehdyttäminen ja osaamisen varmistaminen

Palontorjuntatekniikan laitteistojen ylläpitoon liittyy erilaisia vastuita ja vastuualueita. Vaikka toiminnot ylläpidossa olisivat ulkoistetut ja kaikki vaaditut tarkastukset suoritettu, vastuuta laitteistojen kunnosta ja turvallisuudesta ei voi ulkoistaa, vaan se säilyy aina kiinteistön omistajalla ja haltijalla.

Palontorjuntatekniikan laitteistojen ylläpitoon liittyy erilaisia vastuita ja vastuualueita. Asennusliikkeen vastuulla on suunnitella ja asentaa laitteistot niin, että ne toimivat asianmukaisesti ja luotettavasti. Laitteiston ylläpidossa puolestaan vastuita on sekä rakennuksen omistajalla ja haltijalla että laitteistokohtaisilla vastuuhenkilöillä (hoitajalla), jotka toimivat omalta osaltaan asiantuntijoina. Laitteistonhoitajan vastuualueet löytyvät kohdekohtaisesti laaditusta laitteiston kunnossapito-ohjelmasta.

Kunkin palontorjuntatekniikan laitteiston käyttöönoton jälkeen kiinteistön haltija vastaa pelastustoimen paloilmoitinlaitteen käytöstä ja hän nimeää paloilmoitimen hoitajan ja huolehtii siitä, että tämä saa tehtävän hoidon kannalta riittävän koulutuksen tehtävään. Kun-

nossapito-ohjelmassa on selvitettävä toteutus laitteistovastaavan uudelleen nimeämisestä henkilövaihdoksen yhteydessä

Lähtökohtana on, että hoitajana ei voi toimia liike, vaan nimityksen tulee kohdistua johonkin tiettyyn henkilöön. Laitteiston hoitajaksi nimettävän henkilön on osoitettava tarvittava pätevyys osoittamalla tunnistavansa laitteistokokonaisuuden, toiminnan perusteet sekä ylläpitoon liittyvät vastuut ja tehtävät.

Muun henkilökunnan osallistuminen ylläpitoon

Omistajan ja haltijan tehtäviin kuuluvat turvallisuussuunnittelu, henkilökunnan kouluttaminen, perehdyttäminen sekä tiedon jakaminen tarvittavilta osin kaikille eri osapuolille. Henkilökunnan asianmukainen toiminta ja osaaminen palotilanteissa voi olla hyvin ratkaiseva tekijä vahinkojen estämiseksi. Tärkeää on myös varautua siihen, että osaamista ylläpidetään, päivitetään ja kehitetään. Päivitystarvetta on arvioitava myös hälytystilanteiden jälkeen ja kerättävä tietoa, miten hälytystilanteessa on toimittu tai mikä on aiheuttanut hälytyksen ja voidaanko syy jatkossa estää ohjaamalla ihmisten toimintaa.

Erittäin tärkeää on suunnitella henkilökunnan säännöllinen perehdyttäminen tulipalon varalta harjoituksineen. Tärkeitä ovat myös koko henkilökunnan alkusammutustaidot ja säännöllinen poistumisharjoittelu, jotta toiminta hälytystilanteessa olisi mahdollisimman tehokasta ja ripeää.

Suunnitelmissa on aina tapauskohtaisesti määritettävä tarvittavan ylläpitoon osallistuvan organisaation koko sekä se, kuinka paljon kenenkin tulee osata käyttää rakennuksessa olevia laitteistoja, jotta palo saadaan nopeasti paikannettua ja tarvittavat toimenpiteet aloitettua. Tarvittavassa toiminnan suunnittelussa on huomioitava, että henkilökunnan on ensimmäisenä pystyttävä toimimaan palotilanteessa.

Muut ulkopuoliset tahot

Kaikkien tahojen, myös ulkopuolisten organisaatioiden edustajien, jotka osallistuvat palontorjuntatekniikan käyttöön ja ylläpitoon tulee saada tarvittava perehdytys ennen laitteiston käyttöä. Huolto- ja kunnossapitotöitä tekevien henkilöiden tulee olla ammattitaitoisia ja heillä tulee olla tarvittavat tiedot ja taidot sekä pätevydet työtehtävään.

Laitteistojen ylläpitoon liittyviä tehtäviä voi osin ulkoistaa, mutta vastuuta ei, jolloin viimekädessä ulkoistetustakin hoitajatoiminnasta vastuun kantaa rakennuksen omistaja ja haltija.

Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö,
Ratamestarinkatu 11, 00520 Helsinki
p. 09 476 112, spekinfo@spek.fi
www.spek.fi

